

EURO NE. Podle uznávaného německého profesora ekonomie by mělo Česko ještě nějakou dobu zůstat mimo eurozónu.

Merkelová projíždá Schröderovy reformy

Evropa bude bez Velké Británie více protekcionistická, německé volby budou napínavé do posledního okamžiku a migrace musí mít jasná pravidla. „Zbavit se jádra je obrovská chyba, na elektromobily zapomeňte,“ říká také HANS-WERNER SINN, jeden z nejvlivnějších ekonomů současnosti. Podle něho by mělo být členství v eurozóně flexibilní.

Německo letos v září čekají volby do spolkového sněmu. Ještě před pár měsíci měly jasnou favoritku – Angelu Merkelovou. To už ale neplatí. Jak vidíte její soubor s Martinem Schulzem?

Parlamentní volby jsou podle mého názoru zcela otevřené. Nemají jasného favorita. Martin Schulz má výhodu, že je na rozdíl od Merkelové neokoukaný a vymezuje se proti ní v oblasti imigrační politiky. A roste nejen popularita Schulze, ale i celé SPD. Avšak tipovat, jak volby dopadnou, to po mně nechtějte.

Německé hospodářství je na tom ale velmi dobře. Roste nejrychleji za posledních pět let, nezaměstnanost je nejnižší od německého sjednocení. To by mělo hrát Angele Merkelové do karet, nebo ne?

To by sice mělo, ale Němcům s Merkelovou kvůli její imigrační politice skutečně dochází trpělivost. Že se našemu hospodářství daří, není navíc ani tak zásluha Merkelové, jako spíše jejího předchůdce Gerharda Schrödera. Ten totiž zavedl řadu klíčových reforem, zejména na pracovním trhu, z nichž Německo těží

dodnes. Což je možná paradoxní, protože liberalizační kroky člověk většinou čeká od středopravicových vlád.

Merkelová tedy na současném stavu německé ekonomiky nemá žádný podíl?

Kdybyste se mě zeptal na nějaké klíčové hospodářskopolitické opatření její éry, vlastně bych nevěděl, co zmínit. Angela Merkelová prakticky „spotřebovává“ pozitivní efekty Schröderovy politiky. Našel bych i příklady opatření, která, obrazně řečeno, otáčejí kolem dějin zpět. Takovým krokem je třeba zavedení minimální mzdy.

Může do voleb výrazně promluvit Alternative für Deutschland (AfD)?

To bude právě velmi zajímavé sledovat. Osobně bych očekával, že vliv AfD trochu zeslábně. Díky nástupu Martina Schulze se možná voliči raději obrátí k SPD.

Českou republiku také letos čekají parlamentní volby. Pro jaký hospodářskopolitický program by podle vás měli Češi hlasovat?

Vzhledem k tomu, že detailně neznám politické realie České republiky, mohu předkládat jen obecná doporučení. Rozhodně bych českým voličům radil dát hlas těm stranám, které budou prosazovat liberalizaci ekonomického prostředí a zasazovat se o volný obchod s jinými zeměmi.

Mělo by podle vás Česko v brzké době vstoupit do eurozóny?

Rozhodně ne. Členstvím v eurozóně byste se zbavili poměrně mocného hospodářskopolitického nástroje, kterým je možnost ovlivňovat kurs vlastní měny. Kromě toho jsou dnes v eurozóně extrémně nízké úrokové sazby, a kdybyste tedy vstupovali nyní, vystavili byste se riziku, že jednou dopadnete stejně jako Řecko. To také doplatilo na vstup v době nízkých sazeb, což vedlo k nárůstu zadlužení, a záhy se ukázalo, že není schopno své dluhy splácet.

Ale české hospodářství je úzce svázáno s německým, jejich hospodářské cykly se vyvíjejí prakticky stejně a mnoho velkých firem si členství v eurozóně přeje, protože už stejně v eurech účtují a kalkulují. Není ani tohle důvod být součástí eurosystému?

Co může vyhovovat velkým firmám, nemusí být dobré pro ty menší. Možnosti hýbat s kursem měny bych se rozhodně nezbavoval. Vždyť už více než tři roky používáte kurs koruny jako nástroj k oživení svého hospodářství. Kdyby stejný nástroj mohlo využít Řecko, z krize by se pravděpodobně dostalo mnohem lépe a rychleji.

V souvislosti s eurozónou prosazujete jakýsi rozvolněný model. V čem spočívá? Někdy se hovoří o tom, že by se měla rozdělit na severní a jižní část, kde by každá měla svou měnu.

Dovedu si představit takový model, v němž by existovalo jakési jádro eurozóny, kam by patřilo třeba Německo, Skandinávie nebo státy Beneluxu. Kolem nich by fungoval takový „obal“ zemí, které by mohly volně vstupovat do eurozóny nebo z ní vystoupit v případě, kdy by se ukázalo, že používání společné měny je pro jejich ekonomiky zátěží. Evropa takovou zkušenost má z let 1865 až 1927, kdy několik států vytvořilo takzvanou Latinskou měnovou unii.

Tedy takové flexibilní členství?

Ano, přesně tak. To by podle mě dávalo větší smysl než stávající podoba eurozóny. Kromě toho bych zemím, jež stojí mimo eurozónu, doporučil, aby zcela zakázaly svým domácím subjektům půjčovat si v eurech. Týkalo by se to i vlády. Úvěry v eurech totiž vytvářejí jen bubliny. Když splasknou, dlužníci se dostanou do problémů. Vy si můžete vzít úvěr v eurech?

Ano, můžeme, ale není to u nás moc obvyklé. Dokonce i drtivá většina vládního dluhu je v držením domácích subjektů.

To je dobře, toho se držte.

Když došlo v roce 1990 ke sjednocení Německa, nebylo tedy chybou, že si každá část neponechala alespoň po nějakou dobu svou měnu?

To si nemyslím. Jsem přesvědčen o tom, že jedna země by měla používat jednotnou měnu.

Ale například slavný americký ekonom Milton Friedman právě Německu doporučoval, aby se hned nesjednocovalo i měnově.

Problém východních spolkových zemí, tedy bývalé NDR, je v nízké produktivitě práce. Nemyslím si, že by to nějakým způsobem vyřešilo ponechání východoněmecké marky v oběhu.

Česká republika byla kritizována, že nechce přijmout povinné kvóty pro přerodělování uprchlíků, a to i ze strany Martina Schulze. Připojil byste se k těmto výtkám?

Nemyslím si, že je možné přenášet náklady imigrační politiky jedné země na někoho jiného. Ano, Evropská unie musí postupovat společně, ale ne v tomto smyslu. Unie vlastně rezignovala na ochranu svých vnějších hranic. Není přece možné sem pouštět davy lidí, aniž víme, kdo to je a z jakých důvodů k nám míří.

Hans-Werner Sinn (68)

Německý ekonom je profesorem na Mnichovské univerzitě. Dlouhá léta působil jako prezident tamního Institutu pro ekonomický výzkum (Ifo). Je také spolupracovníkem německého ministerstva hospodářství a dalších ekonomických institucí, včetně amerického Národního úřadu pro ekonomický výzkum (NBER). Britský list The Independent ho zařadil mezi nejvlivnější žijící světové myslitele. Podle agentury Bloomberg zaujal v roce 2013 druhé místo v žebříčku nejvlivnějších ekonomů světa.

Vy ale tvrdíte, že migrace je ekonomicky opodstatněná. Je to i případ současné imigrační vlny?

Migrace ve smyslu volného pohybu pracovní síly je samozřejmě důležitá a jde o jednu z klíčových podmínek fungování společného trhu Evropské unie. Migrace ale není v pořádku, pokud je motivována jen přesunem za štědrějším státem blahobyti. Není možné mít současně volný pohyb osob a neomezený přístup k benefitům sociálního systému libovolného státu. V takovém případě se totiž vystavujete riziku, že pokud je váš sociální systém magnetem pro imigraci, nepochybně se zhroutí. Nebudete schopni zajistit sociální podporu ani svým občanům, kteří ale předtím do systému odváděli část ze svých příjmů.

Jak byste tedy tento problém řešil?

Podle mého názoru existují dva „druhy“ lidských práv. Jedna jsou ta přirozená a týkají se víceméně základních svobod. A pak jsou ta, která můžeme označit jako zasloužená. Sem řadím především právo na přístup k sociálnímu systému. Zasloužená práva by měla být podle mě přenosná. Tím myslím to, že když přesídlíte do jiné země, měli byste být nějaký čas odkázáni na sociální systém země, z níž jste přišel. Tím zabráníte migraci za účelem čerpání vyšších sociálních dávek a benefitů. Pokud někdo chce německé, britské či francouzské sociální jistoty, měl by nejprve v té zemi nějaký čas pracovat a do jejích sociálních systémů odvádět nějaké peníze.

Migrace byla také jedním z témat hlasování o brexitu. Jak vůbec vidíte budoucnost EU bez Velké Británie?

Zbytek Evropské unie by měl brát brexit velice vážně. Po odchodu Velké Británie v Evropské unii poněkud oslabí síly, které prosazovaly volný obchod. Vedle toho menší členské státy ztratí výrazného spojence, jenž představoval protiváhu vůči vlivu Německa a Francie.

Jak se podle vás změní role Německa v Evropské unii poté, co ji opustí Británie?

Obávám se, že posílí protekcionismus. Jak už jsem říkal, Velká Británie není příznivcem přílišných regulací, a to jak ve vnitřním, tak mezinárodním obchodu.

Hrozí podle vás další „exity“? Často se hovoří o frexitu.

To bude samozřejmě vždy záviset na výsledku voleb v konkrétních zemích. ▶

Foto: Jakob Stadler

Foto: Profimedia

TURNÉ PO ČESKU. Hans-Werner Sinn převzal čestný doktorát na VŠE v Praze a den nato přednášel a debatoval na brněnské Masarykově univerzitě.

V případě Francie je to otázka úspěchu či neúspěchu Marine Le Penové v prezidentských volbách. Nicméně riziko dalšího drobení Evropské unie tu je.

Co má Evropská unie očekávat od Donalda Trumpa?

To je těžké říct. Otázka spíše je, co by Unie očekávat neměla. Určitě bychom se jako Evropané neměli spoléhat na nějaké rychlé odbourávání překážek ve vzájemném obchodu.

Je vůbec ještě Evropská unie pro Spojené státy natolik zajímavým obchodním partnerem, aby s ní Američané chodili do složitých obchodních jednání?

Podle mě ano. Evropská unie je pětisetmilionový trh, který má pro USA svůj význam.

Narážím na to, jestli nebude pro USA pod vedením Donalda Trumpa snazší soustředit se spíše na obchodní partnerství s Čínou nebo Indií. Jejich trh je v součtu čtyřikrát větší než ten evropský. Navíc obě asijské ekonomiky stále rychle rostou.

To je sice pravda, ale Spojené státy poji s Evropou i jiné než jen obchodní zájmy. Většina zemí Evropské unie je zároveň součástí NATO, a tak se neobávám nějakého amerického zanevření na Evropu jako celek.

Zabýváte se také energetikou. Německo se má do roku 2022 zcela zbavit jaderné energie. Je to správné?

Ne, je to naprosto chybné rozhodnutí. Odstavení jaderných elektráren znamená, že se v daleko větší míře budeme muset spoléhat na větrníky a solární panely. S tím je ale spojeno mnoho problémů, které vidíme už dnes a budeme se s nimi setkávat stále častěji.

Není možné mít současně volný pohyb osob a neomezený přístup k benefitům sociálního systému libovolného státu.

Jádro se na německém energetickém mixu podílí jen asi z tří a půl procenta. Je skutečně takový problém jaderné elektrárny nahradit?

Když se podíváte na pouhá čísla, k nahrazení jádra by stačilo zdvojnásobit kapacitu větrných a solárních elektráren. Jenže to je jen taková virtuální realita. Jistě víte, že u těchto typů obnovitelných zdrojů je obrovský problém s nerovnoměrností dodávek elektřiny do sítě. A ten se nepovede vyřešit, dokud nebudeme umět elektřinu efektivně skladovat. A to dnes neumíme. Zatím nejlepší

baterií, jakou máme k dispozici, jsou přečerpávací vodní elektrárny. Těch má Německo k dispozici pětatřicet. Pokud bychom měli vyrábět sedm procent elektřiny z větrníků a fotovoltaiky a zároveň uměli odstranit výkyvy v dodávkách z těchto zdrojů, potřebovali bychom přečerpávacích elektráren skoro sedm tisíc.

A co lithiové baterie? Co milion elektromobilů, které mají v Německu jezdit do roku 2020?

Lithiové baterie jsou příliš těžké a mají malou kapacitu. Vezměte si, že jeden kilowatt výkonu může vážit 300 gramů, když je uskladněn v naftě, zatímco u baterie váží stejný výkon dvanáct kilogramů. Milion elektromobilů je jen iluze. Bez jádra to nepůjde. Nepůjde to ani bez potřebné infrastruktury, která stojí spoustu peněz.

Říká se, že budoucnost je i zde ukryta v nanotechnologiích. Jedna česká firma prý vyvíjí revoluční nanobaterii, jež problém s velkou hmotností a nízkou kapacitou vyřeší. Ani to ve vás nebudí naděje?

A o kolik procent bude lehčí a výkonnější než baterie současné? O třetinu? Obávám se, že jestli někdy nějaký boom elektromobilů přijde, bude se to týkat možná až příští generace. My to tu ještě dořídíme v klasických autech se spalovacím motorem.

Petr Musil ■